

Intervju med Olle Jatko

Intervjuare: Pajala ABF med

Hugo Pekkari och Henrik Keskikangas

Plats: Hos Olle och Börje Jatko i Anttis

Hugo Pekkari (HP): Onkos sulla Olle kummempia muistoja uittoaajoista?

OJ: Olen ollu Siikajobella jokiuitossa ja Vittankin väylällä väyläuitossa.

HP: Minä vuosina olit Vittankin väylällä?

OJ: Joskus 1960-luvulla.

HP: Eikäs se Vittankin väylä ole aika kova väylä?

OJ: Kyllä se on villin pystö väylä. Olima sielä seittämän (7) vuorokautta.

HP: Olikos teitä paljon miehiä täältä?

OJ: Meitä oli kolme.

HP: Minkälaiset olosuhteet teillä olit sielä?

OJ: Olima vanhoissa niittykämpissä. Ilmat ei olleet pahat. Oli varhainen kevät. Eihän siihen aikaan muuten saanu kuin pitkälä työpäivälä. Yksilä silmilä olthiin töissä.

HP: Onhan Vittankin väylä uittoyhtiön väyliä olemassa?

OJ: En mie tiä, kuinka se oli. Oliko se buulaagin.

Henrik Keskikangas (HK): Mie uskon, että se on uittoyhtiön väylä.

...

...

HP: Kun te olittä Vittankin väylälä, niin oliko kauhea kuri?

OJ: Ei, kyllä se oli muuten mukava. Se oli joutusa väylä.

...

...

HP: Mitä muuta voit kertoa uitosta. Eihän se aina ollu kurjuutta, Kuinkas kevähällä, kun uitto alko tulehmaan, tuliko into päästä sinne?

OJ: Joo.

HP: Muistakko, minkä ikäsennä olet ensi kerran alkanu uithoon?

OJ: Olin 18-vuotta.

HP: Muistakko, onko tullu isompia tapaturmia uitossa?

OJ: Ei ole vain tullu.

....

....

....

HP: Nukkumisestähän ei tullu mithään. Vain joku tiima leväthiin.

Kuinka pitkhään olet menny Tornion väylää alle?

OJ: Köngäsen päälipuolelle.

HP: Et ole siis ollu ylisellä Lappeen koskella, jota kuttuthaan myös Veiston koskeksi. Veiston Jaako on ennen maailmassa asunu siellä.

...

...

HP: Jos vielä olisit samalla iällä ja uitot olis olemassa, niin lähtisikkö uithoon?

OJ: Joo.

HP: Ettet jääny pahhaa tykkähmään?

OJ: En!

OJ: Oli se tietenkin ankaraa, kun kun olit kuivat, matalat veet.

HP: Muistakko, mikä oli tuntipalkka silloin, kun sie aloit uithoon?

OJ: Se oli neljäkymmentä (40) äyriä tunti.

HP: Joko silloin oli ylitiimoilta ennempi maksoa?

OJ: Kyllä se tuli vähän. En muista paljonko, se saatto olla vuosina 1940 - 1944.

HP: Miekhään en muista, että minä vuona tuli ylösteko, jolloin saatiin ylitiimoilta palkka.

OJ: Sen mie muistan, että vuonna 1947 päiväpalkka oli 14,75 mettätöissä. Mie olin kuskana.

HP: Ensimmäinen ylösteko uitossa on tullu vuonna 1935. Mutta silloinhan ei saanu yliajoilta mitään. Oli aina sama tiimapalkka, vaikka olis tehny kaks viikkoa peräkkäin.

...

...

HP: Oleks ollu Täränön tai Kaihnuunväylälä koskhaan?

OJ: Olen ollu.

Olen ollu kahtena vuona.

HP: Kuinkah pitkhään tet menittä Kaihnuun väylää alas?

OJ:

.....

.....

.....

HP: Tykkäsiks sie, että tämä väylä oli sopevampi kuin Tornion väylä?

OJ: Kyllä se oli samamallista.

.....

OJ: Muilla joilla en ole ollu kuin Siikajoella.

HP: Teillä meni Siikajoella tietekki usseita viikkoja?

OJ: Joo, ko niitä ylhäältä otettiin, Mutta mie en ole sieltä ottanu
 kuin täältä alhaalta.

.....

HP: Tämä Siikajokihan on ollu uittoyhtiön jokia.

.....

HP: sie et ole tietekhään ollu siinä myötä, kun miehet lähit makkaah-
 maan luppoo. Sitten kalrathiin miehiä ja loput sait lähteä kotia.
 Se on menny monella miehellä hukkaan se reisu.

OJ: Siinä en ole ollu myötä.

HP: sitten jokisuulla on tehty miehille tili. Korttipakkalla on alettu
 kattomhaan kenelle se tili kuuluu. Monelle on käynny niin, että se on tilin
 kyllä saanu, mutta se on sitte yhtä tyhjänä lähteny kotia takasin.

Sie et tiä niisä mithään?

OJ: En.....

HP: Meni montä vuotta ennenko yliajoista alettiin maksamhaan extraa.

HP: Kukkas olit ceeffinä silloin, kun olit Siikajoella?

OJ:.....

HP: Siikavaaran Jonnehan teillä bruukasi olla kymppinä. Eihän ne isommat päälliköt aina olleet sielä.

.....

.....

Karvosen Iikka on ollu.

.....

.....

HP: Olihan sielä vanhoitaki miehiä.

OJ: Oli ainaki.

HK: Oleks Oskarin aikana ollu?

OJ:

.....

.....

.....

HP: Sie meinasit Mellan Oskaria. Oskarihan oli vanhana miehenäki uitossa. Mieki olen ollu Oskarin kansa vaikka kunka paljon.

HK: Silloin kuivanaki kesänä Siikajoella oli Oskari mukana.

.....

HP: Mie en ole ollu silloin. Oli sota-aika ja olin inkallattuna.

.....

HP: Onko sulla tietoa niistä ajoista, kun kokit olit mukana uitoissa?

OJ: Ei ole.

HP: Eihän niitä ole täällä Ruottin puolella niin kauhean paljon ollukhaan. Kihlankinjoella on ollu, mitä on ollu. Saattanu olla Parkajoellaki. Parkajoella en ole uittanu.

Mutta Kihlankin joella olin, kun olin kauhean nuori ja siellä oli kokki.

Torpan fanny oli kokkina. Mutta se hoitohan on aikaa heitetty poissa.

...

HP: Olekko ollu myötä, kun olit net huonot nahkasaaphaat?

OJ: Olen.

.....

.....

HP: Silloin ennen vanhasta, kun mieki olen alkanu uittotöihin, olit ykspohjaset nahkasaaphaat. Niillä ei ollu oikein hauska olla puitten päällä.

.....

.....

Sehän tuli reikä saaphaan pohjaan aina vähän päästä, kun se kulu. Tuli paikkaustyöksi sitte. Äimä ja nahkapala piti olla matkassa.

HK: Kun on ykspohjasiilla nahkasaaphaila marsittu uithoon, niin reiät on kerihneet tulla saaphaissiin, ennenkö uittokhaan on alkanu.

HP: Mieki olen lähteny kotoa marsimaan Taanikurkkiolle saakka. Kerran kun pääsimä Kangosseen, niin mie jouuin paikkaamaan saaphaan. Sen aikasta karitietä kun pistelthiin.

Taanikurkkiohan on kauhean pitkä koski.

.....

.....

.....

..... Det är många som pratar samtidigt!

.....

HP: Kyllä sie olet monta kertaa Antin saaristoissa ollu?

OJ: Olen.

.....

.....

.....

.....

OJ: Törmät olit välistä aivan täynnä puita.

HP: Kuinka sie tykkäsit niistä uittajista, jotka olit ceeffinä tällä väylälä?

OJ: Mikäpä siinä.

HP: Et sie moittinu silloin kun Falanderin Brori tuli?

OJ: En mie ole silloin ollu.

.....

.....

.....

.....

HP: Silloin kun mieki olen alkanu uithoon, niin eihän sitä laukun pohjallakhaan ole ollu niin paljon ruokaa. Kampheet olit huonot. Nahkasaaphaat on olheet ja vaateriepua on sittekki ollu päälä. Asunnoista ei koskhaan puhettakhaan joitten varsissa. On vain pikku takki veetty silmile. Välistä sitä on hääty loijola nukkua ja levätä.

Välistä on tullu niin paljon lunta sen takin päälle, että on alkanu henkeä ahistamhaan. Siihen on heräny sitte. Siinä takissa on ollu nostamista, että saaha pois kasuvilta.

HK: Välistä ko meni joile, oli sen verran pälvää, että neljä miestä pääsi maata. Mie muistan yhen hännän, jonka me nou'ima Ainattijärvestä. Sen verran oli pälvää, että neljä miestä pääsi maata. Panima taljat. Se oli semmonen varhainen joki aina.

HP: Sie varmasti muistat jokiuitoista, että jokea alethiin laittamhaan ennenko uitto alko.

OJ: Sitten oli helppo kun sai hyvin laitetuksi.

HP: Olekko ollu myötä, kun kossia tehtiin. Lämpimhiin kossiin panthiin turpheet välhiin.

OJ: En mie siinä ole ollu myötä.

HP: Sitten kun tehtiin kylmiä kossia, niin silloin ei pantu turpheitä välhiin ollenkhaan. Oli kylmä kossa ja lämmin kossa. Tehtiin ainaki kossia vaikka olit tammekki. Net tehtiin kauhean pahhoiin paikhoin, että vesi tuli puristuksiin.

Että se huilasi hyvin. Mutta niitä, joita sanottiin "otvoiksi", panthiin pienemphiin paikkoihin. Otvoilla suistoettiin. Oli kaplaukset, jotka panthiin isoitten tammitten niskoille, isoitten suvanoitten päälle.

Silloin, kun kaplauksia tehtiin, panthiin monta puuta rinnakkain. Niitten piti olla kauhean lujat, kattoko ihmisten piti tehdä niitten päällä töitä. Panthiin pölkkyyjä rinnakkain ja sitten vittoila kiini. Sitten panthiin poikkipuut, joita sanottiin "rooteriksi". Kiiloila lujitettiin. Se oli nooru.

Sitä ei siis sanottu kiilaksi vaan "nooruksi".

OJ: Eihän niitä kaikki saattaneet tehdänsä.

HP: Eihän nykyaikana saata monikhaan vittaakhaan vääntää. Ennen vanhaan tehtiin vittoila kaikki.

....

....

....

...

HP: Kyllä teillä uitossa oli vasituuta laulajia?

OJ: Joo.

...

HP: Oli semmosia, joitten ei tarvinnu tehdä paljon mitään, muuta kuin laulaa vain.

Tässä Siikajärvellä tet tietekki bruukasitta tehdä pumia sinkilöillä.

.....

.....

HP: Mitäs tämä järvi on pitkä?

OJ: Pari kilometria.

HP: Olisko sulla Börje jotaki muistelemista?

BJ: Sitä on niin huono muisto.

HP: Kyllä sulleki Ollé, kun kotia päästiin, niin uniki maistu?

OJ: Joo.

HP: Sitten, kun pääsi nukkumaan, niin kyllä siinä yksi vuorokausi meni. Sinun aikana on tietekki tilit tulheet jo postissa?

OJ: Joo.

.....

.....

HK: Silloinhan olit parasta hommaa mettä- ja uittotyöt.

HP: Uittotyöllähän sai niin paljon tiimoja. Pitkällä päivillä sitä sai. Vuorokaudet tehtiin.

Kyllä sie olet ollu mettätöissäki pitkään.

OJ: Mie olen ollu vuosta 1947 saakka.

.....

.....

.....

HP: Olet sie varmasti ollu monta kertaa Uentalon Juhaniin kansa...

OJ: Olen ollu.

HP: Juhanihan oli vireä uittomies.

Nehän olit päänänsä Antin kylästä miehet Siikajoella. Kyllähän mieki olen Siikajoella ollu, mutta siitä on tavattoman kauan aikaa. Siinä rännin paikassa se oli minun oikea paikka. Siinä oli kämppä vieressä. Se oli aika kova paikka.

OJ: Siinä oli puuränni ensin, mutta se purettiin pois. Tehtiin sitten kiviränni. Ei se tahtonu kestää. Se hajosi.

HK: Mieki olen siinä rännin alla ollu vahissa monena vuona. Siinä oli paha ruuhka.

.....

.....

.....

HP: Yhenki kerran mie muistan, se oli tällä puolen väylää. Siinähan on keskellä väylää saari, Haapasaari. Siinä oli semmonen paikka, että oli monta kymmentä tuhatta puuta yhdessä ruuhkassa. Se oli keskellä väylää.

Sitten kun sitä ruuhkaa alko purkamhaan, niin ei ollu monta meeteriä, kun oli monen meeterin pysti siinä. Kyllä se ensin tuntu vistolta paikalta, kun siihen meni.

Virtalan Lennarttiki, vaikka oli jo harjaantunnu, se sano rohki, ettei hän mene. Eikä se tullu. Lingenäsin Leonartti oli yhtenä.

HK: Oli Mäntysaarta vasten yksi kivi. Oli ruuhka. En muista, oliko ruuhkan päällä muita, ruuhka lähti ja Leonartti jäi siihen kiven päälle. Se meni ko käärme siihen kiven nokhaan ja jäi sinne. Venheellä se haethiin.

HP: Mie en muista, olikko sie silloin ylisellä Lappealla, kun se vimpsi tuli mulle kohta päähän. Tyvipää oli pystössä ilmassa. Ja pitkä puu. Katto-ko mie jou'uin puitten rakhoon siihen. Meitä oli monta miestä siinä ruuhkassa.

Ruuhka lähti, niin mie lähin laukkomhaan venheeseen tietekki. Pohjasen Yngve, tuomonen jättiläisäijä, hyppää saman puun päälle ko mie. Mie en tieny mitään. Silloin puu hupsahti. Silloin mie jou'uin rakhoon.

Vimpsi nousi minun selän takkaa. Kaikki muut näit sen, mutta en mie itte. Kun olin selin. Se roiskahti tulehmaan tyvipää eessä. Mutta mie pääsin ko pääsin. Venemiehet jou'uit niin syväle paikale, ettei niilä tahtonu riittää sauvoin. Mäkitalon Svenni ja Lennartti olit venemiehinä.

Näytti siltä, että kyllä se Lappeen koski nielee väkisin.

HK: Joo, kyllä sitä on monta kertaa käyny uposalla.

Kerran menimä sinne. Pimpiöjoensuusta alas piimä alkaa. Lunta sateli ja net tehit hyvän valkean ja aloit panemaan keksiä päähän. Mulla oli keksi päässä. Olin kotona pannu. Mie sanoin, että sillä aikaa, kun tet panetta keksin päähän, niin mie ryöhkyytän tuon ruuhkan. Siinä oli syvä kari.

Mulla oli oma vene. Mie päätin, että mie isken lujasti kiini siihen ja tempasen. Mie iskin tietekki muka lujasti ja tempasin. Se oli ki laho, eikä se ollu kiinni vähääkään. Niinse mie lensin. Mutta, kun olin siinä menemässä, sain toisella käellä venheen parthaasta kiini. Kymmisaaphais-sa olit persheeseen saakka varret. En mie olis päässy milhään ylös, jos en olis saanu venheestä kiini.

HP: Net olit vaaralliset saaphaat. Mie sanon, että jos niitten kans vetheen joutu, niin hätä tuli. Krekun Fabiaanihan joutu Kephaan puthaassa väylän pohjaan. Sillä oli semmoset saaphaat jalassa ja meni pohjaan. Ne olit solkivyössä kiini. Se oli väylänpohjassa ottanu saaphaat pois jalasta.

sanon, että se oli kyllä hyvin tehty. Sitten tulit tietekki venemiehet, jotka pelastit sen. Venemiehekkään ei voihneet löytää ollekhaan. Fabiaani sano itte, hän kuuli väylän pohjaan, että ne saarnasit, ettei täällä kyllä näy mithään. Vastasi niin kauheasti.

HK: Net sopivat vain karivetheen.

HP: Muistelen, että olin hyvin nuori, alle kahenkymmenen. Se oli Liviö-joella. Silloinhan olit nahkasaaphaat. Olit kangashousut. Olin neulonu saapasvarret houssuin kiini. Ettei net olis niin sylyssä. Lunta tuli niin paljon, kun taihvaasta alle mahtu. Oli tavaton paksu lumi puitten päälä.

Oli kauhean pitkä laveri. Se oli kauhean virtava paikka, vaikkaki suvanto. Mie lähin sitten, meitä oli kyllä kaks, muttei se toinen tullu likelekkhään. Mie lähin kahlaamaan. Oli satoja meeteriä iso tammivesi. Vesi oli satoja meeteriä methään.

Niillä saaphaila oli huono kävellä, vaikka oli maalla. Sitten mie aloin purkamhaan laveria (ruuhkaa). Silloin mie menin. Joki oli pohjaton. Mie en tiä ittekhään, kuinka mie pääsin niistä puista erihlään.

Mutta mie olin hukumassa. Mie pääsin kuitekki ranthaan, että sain penssaasta kiini. Mulla jäi toinen saapas jalasta pois. Vaikka se oli piki-nuorilla housuissa kiinni, net katkesit, sielä on saapas tänäki päivänä.

sitä haethiin paljon. Kaikki miehet, jotka olit uitossa, hait sitä.

HK: Mitens sie sitten pärjäsit?

HP: Mie menin yhteen kämphään, joka oli likelä. Mutta eihän mulla ollu tulitikkuakhaan eikä mithään. Se kaveri, joka mulla oli matkassa, ei saanu valkeata siihen kämphään. Eihän siinä ollu puutakhaan.

Mutta päällempänä oli yksi kämppä. Siinä met olima asuhneettki ennen vähän, siinä oli sen verran puuta sisällä. Lähteä sitten auvojalkasin sitä hyhmää kahlaahmaan. Se oli kuitekki puolitoista kilometriä. Sielä met sitten saima valkean. Mutta kun saapasta ei ollu, niin mie en päässy töihin.

se kaveri, joka mulla oli toisena, lähti kotia. Se otti sen verran syytä päälle. Hän nouti mulle toiset saaphaat.

Onhan sillä joella hukunu joitaki miehiä, mutta ei niin monta.

Krekun Väinö hukku. Sitten oli yksi oikein paha paikka, jota sanottiin "Poikkipahta". Se on ollu ennen minun muistoa, mutta siinä on vieläki risti pystössä. Se ei olis hukunu muuten, mutta se oli koskenrannalla vonkamiehenä.

Siihen aikaan olit täysipitkät puut, tuli paljon puita ja yksi puu oli poikittaisin. Hän ei nähny sitä. Tuli vimpsi(?) ja pyhkäsi hänet. Se meni jökheän ja hukku.

Mutta sillä joella on ollu monta miestä menemässä. Minun velimies, Alberttiki, oli kerran menemässä.

Hän joutu ruuhkan alle. Oli pitkä ruuhka ja virtava paikka. Hän meni ruuhkan niskalle ja sieltä meinasi marsia ruuhkaa myöten. Hän meni ruuhkan niskalta jokheen. Mutta hän ei tarttunu kiini sielä. Se tuli ruuhkan alasesta päästä ylös. Mutta hän oli maailman tietämätön kyllä.

Blyysistäkhään ei ollu kuin kraakaa vähän kaulassa. Sitten met saima sen ylös. Sille yritethiin tehdä kaikki. Sillä tuli vielä vertaki viimiseksi suusta. Niin se selkisi. Se piethiin vielä kauhean salassa. Se tullee kotiväellä ja vaimoilla kauhea kiusa.

HK: Siitähän ei ole niin kauon aikaa, kun Parkajoella hukku mies.

Hän oli Vidblommin Svenni. Eekat olit sielä ylempänä Pahtamukassa. Siinä on aivan valkeapää aallot. Kosken alla on pohjattoman syvvää. Oli sanottu, ettei eekhoiin saa koskea. Oli vissi mies, joka sai laske eekpilla alas.

Hällä meni hyvin eekan kansa, koska hän tiesi miten laskethaan. Svenni otti eekan kans ja lähti laskemhaan. Hän laski aalthoim ja eekka meni kumhoon. Pitkhään siinä hommathiin ennenko saathiin kiinni, 4 - 5 tiimaa.

Nethän pani nostokoukun ja ristin. Siihen kirjotethiin jotaki. Vidblommin Isakilla on porot sielä ja se kulki joka päivä siittä. Niin se viskasi menheen sen ristin. Ei se saattanu kattoo sitä.

HP: Met saama kiittää tästä haastattelusta.